

za necelých 88 dní; do téhož postavení vzhledem k Zemi, což bylo z hlediska geocentrického názoru rozhodující pro stanovení doby jeho oběhu, se dostává za necelých 116 dní (omyl není možno vysvětlit ani záměnou s Marsem, který oběhne za neplné 2 roky); *mistři* učenci – 39 *Juno*: míněn Jupiter; *dvadacte let*: správně 11 let; o Jupiteru platí totéž, co bylo řečeno o Saturnu – 41 *jako vešken svět*: tj. jako tehdy známý povrch Země – 45 *výsost* výška, tj. vzdálenost; *neb by bylo* neboť kdyby bylo – 46 *úzké* malé, drobné

47 o *přirození* o přirozené podstatě, povaze – 49 *že čtyř element* ze čtyř živlů (tj. ohně, vody, vzduchu, země), jež jsou podle učení řeckého filosofa Empedokla (5. stol. př. n. l.), tradovaného ve středověku podle Aristotela, základem veškeré hmoty; *znamenaj* věz, pamatuj – 53-54 *studeného přirozenie... horkého*: vlastnosti připisované vši hmotě; vyplývají ze vzájemného poměru základních živlů, resp. z převládání jednoho z nich – 54 *táhne na se* vztahuje na sebe, přijímá – 57 *otpovie-dají rádi u prosbě* rádi odmítají prosby – 59 *ustaviční u milosti* stálí v lásce – 60 *knihy pohanské*: míněna antická literatura – 62 *písmo* učené spisy – 63 *najlép slušie* nejlépe se hodí – 70 *že se moře znamenává po Měsici* že se moře řídí podle Měsíce (tj. při přílivu a odlivu) – 72 *kak jak* – 73 *jal* pojal, vzal – 74 *jedno což vezme* jen tu, kterou přijme – 76 *otjímá* odnímá

84 *dvě neděli* (duál) dva týdny – 85 *překážila* (duál) překáží – 89 *se chce proměnit* má dojít ke změně – 92 *létajice* jak létají – 94 *přide* stane se – 95 *potkanie* srážka – 96 *se povetřie smiešie* vzduch se směšuje; *stfeli sebu doluov* sletí dolů jako střela (tj. blesk) – 97 *tepú bji* – 99 *se ztrhne* (m. *vztrhne*) prudce se zvedne; *se smrzne mrazem* se srazí

VAVŘINEC Z BŘEZOVÉ SNÁŘ

Snář neboli *Knihy snového vykládanie* je překlad snáře ve středověku hojně rozšířeného, jehož původní arabský text napsal Achmet ben Sirin († 728). Vavřinec (srov. o něm zde v 1. sv. na s. 396) ovšem překládal z latinského textu, který pořídil v druhé polovině 12. století Leo Tuscanus; z této předlohy pocházejí i slova, podle nichž se soudilo, že Vavřinec pořídil svůj překlad pro krále Václava IV. („usiloval jsem, abych našel panovateli svému...“). Vlastní prací Vavřincovou je úvod řešící otázku, má-li se věřit snům. Vavřinec se tak vlastně zabývá problémem soudobého vědeckého poznání a se zřetelem k stavu přírodovědných vědomostí své doby na otázku střizlivě odpovídá; je např. na správné cestě, hledá-li vztah některých snů k tělesnému stavu člověka. Vedle toho vyznívají tím podivněji staré orientální výklady snů.

Ve Snáři jde z valné části o svérázný překlad, který je pro nás důležitý zejména svým slovním bohatstvím. Knize se dostalo značnějšího rozšíření teprve v 16. století, když ji jazykově z dobového hlediska upravil a tiskem vydal Václav Hájek z Libočan.

Vybíráme ze Snáře úryvek z Vavřincovy samostatné předmluvy a dále ukázky výkladů různých snů; po středověkém zvyku mezi nimi náleží důležité místo snům o zvířatech, v nichž se uplatňovaly vžité názory o povahách zvířat a alegorické výklady těchto povah vzhledem k člověku.

O tom, že každý má pilně velmi znamenati,
že jsú rozličná plemena snův, o nichžto dole psáno stojí takto:

Tuto znamenati slušie, že sú rozličná plemena snův, neb někteří sú
snové, jenž pocházejí ot kmenův nemoci anebo ot nemoci. Jakož komuž sú
se játry zahorčily nad běh přirození jedením koření horkého aneb od vína
silného, tomu se kolotá, an v ohni neb v lázni nebo v jistbě horké sedí nebo
5 leží.

Jiné plémě: A komuž žaludek nebo játry sú zastuzeny vlhkostí nepřirozenú, točíž od mnohého pitie studeného anebo jedenie věcí vlhkých a studených, tomu se rádo kolotá, an u vodách plavá anebo an se kúpe.

Jiné plémě snův: A v komž se zarodí větrnost od jiedla věcí parných
10 od přirození, jako jest cibule nebo řiepa, tomu se rádo sní, an léce v povětrří anebo vietr an naň věje.

Jiné plémě snové: A komuž jest v žaludku krmě slaná a nepožítá, tomu se rádo kolotá, an pie, a nikdy se do vôle nenapie.

Jiné plémě a k témuž: A ktož má lačný žaludek a zdravý, tomu se zdá
15 ve snách, an jie.

Takovým snóm slušie věřiti. Proč? Neb znamenají jisté kakosti, jenž sú v těle člověciem. Neb horkost snová znamená horkost vnitřní zřejmú a vlhkost snová vlhkost zřejmú; a tak o jiných. Jakož psáno stojí v kněhách Izaiášových ve dvúdcátém a devátém rozdielu: Jakožto sní lačný a jie,
20 a když procití, prázdná jest duše jeho, a jakožto sní žieznivý a pie ve snách, a když bude zbuzen, vstav ještě žiezní a duše jeho ještě prázdná jest, též bude množstvie národův všech, kteřížto bojují proti Sión.

O jiných sniech,
kteřížto pocházejí tolik od přemýšlování.

25 Druzí snové sú, jenž přicházejí od přemýšlování, těm snóm podobné na javě. Jako člověku nábožnému zdává se, an se modlí neb zpovídá, a člověku umění pilnému kolotá se, an čte neb čtúc slyší, a člověku frejovnému a vlnému zdá se, an se s frejječkami obierá, a člověku hněvivému, an se vadí nebo seče; a tak o jiných věcech. A těm opět může býti věreno bez
30 hříechu, neb to, což je člověku na mysli na javě, to také ostává i ve sně.

O třetích sniech,
jenžto pocházejí od zjevení božieho a svatých.

Třetí snové pocházejí od zevení božieho, tak že se bude sníti člověku, nalit muž nebo žena nad lidský obyčej jasný nebo jasná, krásný nebo krásná

- 35 zvěstuje něco ctného ku polepšení lidskému anebo toho, komuž se sní. Neb
jakož die svatý Ambrož: Pravda, od kohož koli pravena bude, od ducha
svatého jest. A takovému snovému vidění slušie věřiti, neb ku polepšení
života táhne lidského. A takové vidění stávalo se zlým i dobrým v Starém
i Novém zákoně, a to druhdy v podobenství a druhdy zřejmě, jakož svrchu
40 psáno jest. A tak die Ježíš, syn Sirachův, ve třicáté a čtvrté kapitole: Jako
ktož pochyťtí stien a honí vietr, též i ktož patří k viděným lžem. Ale to
vidění snové před obličejem člověčím podobenství jiného člověka, hádanie
bludu a ptakověštba, lži a snové zle činijících marnost jest. A jakžto rodície
ženy tvé srdce obludy trpí, leč by od najvyššieho posláno bylo navštívenie,
45 nedávaj v nich srdce tvého, neb mnohým kázali sú blúdití snové a vypadli
sú ufajíce v ně.

O čtvrtých snech,
kteřížto od dábla pocházejí.

- Čtvrtí snové pocházejí od dábla, kdyžto ukáže se osoba krásná nebo
50 škaredá, duchovnie nebo světská radiec nebo veléc co zlého anebo brániec
dobrého. A takovému vidění neslušie nikoli věřiti nižádnému člověku,
a zvláště křesťanskému; poňadž neslušie to činiti, neslušie tomu věřiti.
A také, že jest lež, poňadž se pravdě protiví, neslušie ižádnému člověku své
vuole i svého rozumu k tomu přiložiti.

Nadpis: pilně velmi znamenati velmi svědomitě si všímati; plemena druhy – 2 ot kmenův z příčin – 3 sú se zahorčily zahřála se, zapálila se (játra); nad běh přirození více, než je přirozené; koření horkého: byliny měly podle tehdejších názorů několik stupňů teploty podle poměrného zastoupení jednotlivých základních živlů – 4 se kolotá zdá se ve snu; an jak, že; v jistbě v jizbě, ve světnici – 6 vlhkostí nepřirozená: tj. vznikem nadbytečných šťáv, které byly podle pojetí tzv. humorální patologie příčinou některých druhů onemocnění – 7 točtíž totiž – 9 se zarodí vznikne; parných parotvorných, plynotvorných – 10 an léce jak létá – 12 nepožítá nestrávená – 13 an pie jak pije – 16 kakosti jakosti, vlastnosti – 17 snová jevíci se ve snu; zřejmá skutečnou – 19 v rozdiele v oddílu, v kapitole; sní... a jie zdá se mu..., že jí – 22 proti Sión proti Izraelským; hora Sión byla symbolem starozákonního Židovstva

24 tolik od přemýšlovanie od pouhého přemýšlení – 26 na javě v bdělém stavu, ve skutečnosti – 27 umění pilnému pěstujícímu umění (míní se věda); frejovnému záletnému – 28 s frejiekami s lehkými ženštinami

34 nalif jak, že; nad lidský obyčej více, než je běžné u lidí – 38 táhne směřuje, vede – 39 druhdy... druhdy někdy... někdy jindy; zřejmě viditelně, přímo – 40 Ježíš, syn Sirachův: Ježíš, syn Eleazara, syna Sirachova, učitel zákona (žil na rozhraní 3. a 2. stol. př. n. l.), autor starozákonní biblické knihy (Sirach n. Ecclesiasticus), shrnující židovskou moudrost a morálku – 41 pochyťtí zachytí, chytí; patří k viděným lžem přihlíží k lživým viděním (ve snu) – 42 podobenství podoba, obraz; hádanie bludu věštění z bludu (lat. divinatio erroris) – 43 ptakověštba věštění z letu ptáků; zle činijících zločinců, nespravedlivých – 44 obludy přeludy – 45 nedávaj v nich ne-

přikláněj k nim; *blúditi* žiti v bludu; *vypadli sú ufajíce v ně* odpadli (od boha) vě-
říce jim

50 *veléc* rozkazujíc; *brániec* zakazujíc – 52 *poňadž* poněvadž – 54 *přiložiti* při-
kloniti

(SNY O VLASECH)

Třimezcietmý rozdiel praví o hlavě mudrcův indijských dómysl etc.

Komuž se zdá, by prošedivěl na hlavě, ten přide ke cti, a čím více
šedin opatří na své hlavě, tím více cti dosiehne. Pakli všicku šedivú hlavu
bude mieti ve snách, bude velmi zamúcen. Pakli uzří bradu svú ošedivélú,
hanbu bude trpěti znamenitú. Uzří-li král vlasy hlavy své, ano jich přibylo
5 na dél i na hůšť, sbožie a lid a krásu bude jmieti v lidu svém. Pakli to kto
uzří z obce bohatý, sbožie nalezne. Pakli jest chudý, tesknost a smutek
nalezne. Pakli to žena uzří, zbohatie muž její a bude panovati. Uzří-li král,
ano vlasy jeho stříhú, umenšenie lidu i sbožie jeho znamená. Uzří-li to obecný
člověk a bohatý, též mu se stane. Pakli to vidí chudý, žalosti pozbude. Pakli
10 to žena uzří, ot muže bude odlúčena. Pakli panna, cti bude zbavena nebo
pohaněna.

Rozdiel čtrmezciemý O vlasiech rozom perských mudrcův

Opatří-li kto ve snách, že ošedivěl, jest-li knieže, lid jeho zemdlé nebo
15 znemocnie obecně. Pakli to vidí obecný bohatý, ubude jemu statku. Pakli
vidí, že prošedivie hlava, upadne u veliké žalosti a trávenie. Uzří-li král, ano
vlasův jeho přibylo a krašší sú nežli na jevě, bude mieti novú radost a pokoj
lid jeho. Pakli jeho brada zhustie, zlato se jeho rozmnoží a peniezi jeho budú
mnohým známi. Pakli uzří král, ano jeho vlasy kto opravuje a jich ustříhá,
20 jest-li ten známý, dostaneť mu se peněz králových; pakli neznámý, nepříe-
telé budú peněz králových požívati. Uzří-li chudý, ano jemu brady přibylo,
bude dluhy obtiežen. Pakli kto uzří, ano pršie vlasi z jeho brady, ochudne
a náděje obohacenie mieti nebude.

Rozdiel pětmezciemý 25 O vlasiech rozsud mudrcův ejípských

Ktož uzří vlasy své hlavy krásné, jest-li vladař králův neb kniežete,
bude chválen i milován více. Pakli jest obecný, bude slúžiti kniežeti
velikému. Pakli to král uzří, bude panovati nepřítelóm svým. A uzří-li, ano
jemu vlasuov přibylo, podrobí sobě více vlastí. Pakli uzří, že ošedivěli

- 30 vlasi jeho, ubude pokladu jeho. Pakli zčrnají a zhustějí vlasi jeho, přibude pokladův jeho. Uzří-li král, jako by hlavu česal a z nie vši pršaly, lid jeho zneduží a on zamúcen bude. Pakli vlasi budú pršeti, vedlé váhy pršenie ubude vojska jeho. Pakli kto z lidu též na sobě věci uzří, kteréž sme o králi vypravili, v chudobu upadne. Pakli to žena uzří, muž její u pravú nemoc
- 35 upadne anebo u pobití umře. Uzří-li to panna, haněnie bude trpěti. Uzří-li kto, ano brady jemu krásné slušně přibylo, dobude věčieho sbožie. Pakli prodli se přieliš brada, upadne v nemoc a zámutek striedmý. Pakli se komu zdá, an bez brady, dlúhá hanba a chudoba potká jeho. Pakli kto uzří, ano na chřípiech nebo na jahódkách lícových nebo na čele vlasi vzrostli, bude
- 40 múcen ot svého kniežete. Pakli vidí, že sobě vlasy vytrhává, bude pracovati, aby žalosti zbyl, a málo jie polehčí. Pakli mastí je snímá, bude zbaven zámutku, ale s škodú.

Nadpis: *třimezcielný rozdiel triadvacátá kapitola, oddíl; dómysl názor, mńnění – 2 opatří spatří – 3 zamúcen zarmoucen – 4 znamenitú zřejmou, veřejnou; ano že, jak – 5 na děl i na húšť co do délky i co do hustoty; sbožie majetek, bohatství – 5-6 kto... z obce někdo z obecného lidu, nešlechtic – 7 zbohatie zbohatne – 8 stříhú stříhají; umenšenie úbytek*

12 *čtrmezcielný čtyřadvacátý – 13 rozom moudrý úsudek – 14-15 zemdlé nebo znemocnie zeslábne nebo sejde – 16 trávenie strasti, útrapy – 17 krašší (komp.) krásnější; na jevě ve skutečnosti – 18 zhustie zhoustne – 19 opravuje upravuje – 21 požívatí užívatí – 22 pršie padají; vlasi z jeho brady vousy; ochudne zchudne*

24 *pětmezcielný pětadvacátý – 25 rozsud úsudek; ejipských egyptských – 26 vládař správce – 29 vlastí zemí, krajin – 30 zčrnají a zhustějí zčernají a zhoustnou – 31 vši pršaly vši padaly – 32 zneduží zneduživí, zeslábne; vedlé váhy pršenie podle množství, míry padání – 34 sme vypravili vypověděli jsme; u pravú nemoc do skutečné nemoci – 35 u pobití v boji – 36 slušně řádně, značně – 37 prodli se prodlouží se, naroste do délky; striedmý střední, ne příliš veliký – 38 an bez brady že nemá vousy – 39 na jahódkách lícových na horní části tváří – 40 múcen zarmucován, trápen; pracovati usilovati – 41 aby zbyl aby se zbavil; jie polehčí ji zmírni*

(SNY O ZVÍŘATECH)

Rozdiel šestý

O medvědu rozváženie perských vykladačův

- Medvěd ve snách znamená nepřítele bohatého a mocného, ale bláznivého. Protož spatří-li kto skrze sen, an zabil medvěda, zahubí nepřítele svého takového. Pakli kto vidí ve snách, by na medvědu seděl, rovného vládařstvie dosiahne. Pakli mečem neb oštěpem medvěda raní, bude vesel
- 5 pro záhubu nepřítele svého bláznivého. Pakli jie kto maso medvědie, sbožie nepřítele bláznivého žiti bude. Pakli vezme kóži medvězí, menšieho statku

sboží nepřítele svého bezmozkého.

10 Rozdiel sedmý
O svini divoké i o pitomé výklad perských i ejiptských mistrón

Svině divoká ženu nepřítelnicí znamená, ale pitomá zlost ženy své
okazuje. Protož zdá-li se komu ve snách, by na svini seděl, s takú ženu
s zlostnú sesmilí. Pakli kto svini kamenem nebo šípem nebo klukem urazí,
15 svádu bude mieti se zlostnú ženu. Pakli kto vidí, že by ve sně oštěpem svini
zabil, s ženú zlobnú sesmilí bez jejího povolenie. Pakli kto jie maso svinie,
zbohatie zlostnú ženu.

Rozdiel osmý

O vlku roztýkanie perských a ejiptských chytrákov

20 Vlk osobu skúpeho a nevěrneho kniežete a nepřitele oznamuje. Protož, zdá-li se komu, by s vlkem bojoval, strach a sváda kniežetská naň se oboří. Pakli knieže nebo král ve sně vlka zabije, nepřitele skúpeho a nevěrneho zahubí. Pakli kto od vlka bude ukúšen neb raněn, bude múcen od nepřitele takového. Pakli král vidí, ano ovce stáda jeho vlcie hltají, nepřitelé na lid jeho připadnú a budú jej hubiti vedlé jakosti záhuby ovčie.

25 Pakli kto vlky se psy honí, pošle vojsko své na nepřátely a vedlé toho, kterak se mají psie k vlkóm, vojsku se jeho povede. Pakli vidí král, ano jemu vlka jatého přivedli, nepřitele u vězení své přijme.

30 Rozdiel devátý
O lišce rozom perských a ejipských smyslníkov

Liška nepriatele lstivého, bohatého, ale mdlého znamená. Pretož zdá-li se komu, by bojoval s liškú, bude váleti s takovým mužem. A bude-li od lišky užrán nebo zdrásán, vedlé jakosti úrazu takového bude zamúcen od nepriatele svého lestného. Pakli kto lišku raní neb zabíe, i nepriatele takého urazí neb zamúti neb zahubí. Pakli kto vidí lišku z daleka, bude nemocen. Pakli kto lišku běžiec vidí a ona se naň ohlédne, ktož to vidí, bude trápen od zemka. Pakli se komu zdá, by s domácí liškú sesmílil anebo divokú lišku v duom svooj uvedl, bude milovati lstivú ženu a od nie bude zveličen. Pakli kto jsa nemocen, i pie ve snách mléko liščie, bude uzdraven a péče zbude. Pakli král ve snách honč, i lapí lišku, přijme lstivého muže k sobě. Pakli ji zabíe, muže lestného zahubí. Pakli kto vedlé lišky běží, bude jmien za úkladného člověka.

A týž jest výklad o vlkopsu a o kolčavách, ale slabější.

Nadpis: *rozváženie* uvážení, úsudek – 3 *rovného vládařství* stejné moci (jako nepřítel) – 5-6 *sbožie*... žítí bude majetku, bohatství bude užívati – 6 *medvězí* medvědí – 8 *bude nedužiti* bude stonati, churavěti – 9 *bezmozkého* rozumu zbaveného

11 *pitomé* krmené, domácí – 12 *nepřítelnici* nepřítelkyni; *zlost ženy své* zlé jednání vlastní ženy – 13 *okazuje* ukazuje, znamená – 14 *sesmíli* sesmilní; *klukem urazí* šípem zraní – 16 *bez povolenie* bez svolení – 17 *zbohatie* zbohatne

19 *roztýkanie* rozvaha, úsudek; *chytrákov* mudrců – 21 *sváda kniežetská* spor s knížetem – 21-22 *naň se oboří* postihne ho – 23 *ukúšen* kousnut; *múcen* zarmucován, trápen – 25 *připadnú* dolehnou; *vedlé jakosti záhuby ovčie* tou měrou, jakou byly zahubeny ovce – 26 *vedlé toho* podle toho – 28 *jalého* chyceného; *u vězenie* do zajetí

30 *rozom* moudrost, moudrý úsudek; *smyslníkov* mudrců, učenců – 31 *mdlého* slabého – 32 *váleti* válčiti, bojovati – 33 *užrán* nebo *zdrásán* kousnut nebo podrápán; *vedlé jakosti úrazu* podle míry zranění – 37 *od zemka* od krajana (nom. *zemek*) n. od ďábla (nom. *zmek*) – 38 *od nie bude zveličen* s její pomocí bude povýšen – 39 *péče* zbude starostí se zbaví – 41 *bude jmien* bude považován – 43 *o vlkopsu* o divokém psu

(VÝZNAM SNŮ)

Pilně znamenaj o tom,
kterak snové rozličnému lidu se také rozličně zjevují, a to všem stavóm,
věkóm a jiným.

Slušie snažně znamenati, že jakož jest na počátce těchto kněh dotčeno, rozličnost stavów, duostojenství, úraduov, věkův činí rozličnost u vykládání snów. Neb táž věc viděna ve snách od krále nebo kniežete a od obecního člověka jiný má výklad králi a kniežeti, a jiný obecnému člověku,
5 jiný duchovníkóm, a jiný světským lidem, jiný muži, jiný ženě, a jiný panně, a jiný manželce, a jiný vdově, jiný dietěti, jiný mládenci, jiný jinochu, jiný muži, jiný starci, a jiný kmeti, jiný zdravému, jiný nemocnému, jiný sytému, jiný obežralému, jiný lačnému, jiný stříezvému, jiný opilému, jiný čerstvému, jiný trudnému. Jiný takéž témuž vidění výklad
10 má býti u podletí, jiný létě, jiný u podzim, a jiný zimě. Jiný přesto člověku krve čisté, jiný krve kalné, jiný krve horké, a jiný krve vlašné. Jiná proměna výkladu musí býti na počátce měsiece, jiná na střiedmě, jiná na úštku, jiná na skonání.

Znamenaj tuto o časiach,
15 kdy a v kterých sen má býti vyplněn konečně.

Také slušie věděti, že nenie dosti, že by již člověk poznal, co sen znamená, ale musí věděti, v kterých časiach má se to vyplniti. O tom die Zaroim mudřec, že snové, jenž se dějí lidem od prvé hodiny v noci až do třetie, ve dvúdcát letech se zračují. Ale snové, jenž se dějí od třetie hodiny
20 až do šesté, u patnácti nebo v desieti anebo v osmi letech budú vyplnění.

Ale snové, ješto se kolotají od šesté hodiny až do deváté, v pěti nebo ve čtyřech nebo ve třech se zračují. Pak snové, jenž přicházejí od deváté hodiny až do zabřeždění, v roce nebo v měsících šesti nebo ve třech anebo v deseti dnech se vyplňují. Ale snové, ješto se kolotají od zabřeždění až do vzchodu slunce, ten den anebo druhý anebo najviece třetí se zračují. Pak po vznítí slunce což se ve snách kterúž koli hodinu okazuje, to se vyplní v sedmi dnech. Protož vykladač snuov jistý musíť býti a dospělý ve mnohém umění. A když sen uslyší, ihned jej má napsati, kterak se dál, v který čas, komu, kterého věku, které způsoby, kterého přirození. A chtie 25 tomu zvěhlasní mudrci, že má věděti miesto, kde se sen dál. Neb miesto některé sny rozmnožuje, jako púšti a miesta klidná a vzdálená od lidí, některá menšie, jako miesta lidná, některá měnie, jako vlhké miesto jiné sny přivodí nežli suché, jiné miesto horké a jiné miesto studené.

O sniech,
35 kteřížto lehce s myslí scházejí, znamenaj pilně také.

Slušie také věděti, že snové, kteřížto lehce z paměti vypadnú, řiedko co budúcieho znamenají, kakž koli Nabochodonozorovi, králi babylon-skému, to se bylo přihodilo, že sen vypadl jemu z paměti, avšak budoucích věcí byl jest známek. Ale to buoh zvláště dopustil, aby marnost mudrcův 40 pohanských porušena byla i pohaněna, a múdrost božská zveličena netoliko mezi lidem v boha věřícím, ale i mezi pohany ďáblem oslepenými.

Že věci neb snové nehodní
jistějšie mají znamenie budoucích příhod k času nežli snové, ješto okazují
věci témuž času hodné.

Slušie také věděti, že snové, jenž okazují věci k tomu času, v němž se dějí, nehodné, jistějšie mají znamenie budoucích příhod nežli snové, ješto 45 okazují věci témuž času hodné. U příkladě když by kto ve snách viděl v zimní čas stromy ktvúcie aneb ovoce plné, ten sen má jistějšie znamenie budoucích věcí, nežli by se dál létě aneb u podletí. A též když se kolotá, 50 ano člověk svému stavu nehodné dielo dělá, větčieho jest to zvěstování a jistějšieho, nežli by se zdálo, an to činí, což jeho stav velí. Jako když by ve snách král nebo knieže nebo rytieř oral nebo hnuoj kydal nebo zed dělal. Anebo neuměje člověk v kniehách čísti, i četl nebo psal. Aneb žena by klála aneb bojovala. Aneb panna dietě porodila. A tak o jiných věcech, ješto ne- 55 příslušejí ku pořádu lidí, jimž se ve snách dějí.

Každý sen,
kterýž se v noci opietí, znamenie jest jistějšího.

60 Také věz, že sen, kterýž se též noci opietí, jistějšího jest znamenie a brzčeje se naplní. Protož řekl Jozef faraónovi: Ale co si viděl druhé k též věci slušeje sen, jest pevnosti znamenie proto, aby se stala řeč božie a rychle byla naplněna.

Nadpis: *pilně znamenaj* bedlivě si všímej, měj na paměti – 2 *duostojenství* hodností – 3 *obecního* prostého, neurozeného – 5 *duchovníkům* osobám duchovním – 8 *obežralému* přejedenému; *střízlivému* střízlivému – 9 *trudnému* unavenému – 10 u *podletí... létě... zimě* na jaře, v létě, v zimě; *přesto* však – 11 *krve* čisté... *kalné... horké... vlažné*: míněny čtyři základní typy, sangvinický, melancholický, cholerický a flegmatický – 12 *proměna* přizpůsobení – 12-13 *na počátku... na středně... na ústku... na skonání*: označení pro jednotlivé fáze měsíce

18 *Zaroim mudřec*: míněn patrně arabský astrolog Achmet ben Sirin († 728 n. l.), autor slavného snáhe; *od první hodiny v noci*: od první hodiny po západu slunce – 19 *ve dvůdcát letech* během dvaceti let; *se zračují* odrážejí se, vyplňují se – 21 *se kolotají* motají se, zdají se – 23 *do zabřeždění* do svítání, do rozbřesku – 25 *do východu* do východu; *najvíce* nejpozději – 26 *po vznití* po východu – 27 *jistý* spolehlivý; *dospělý* dokonale obeznámený – 29 *způsoby* vzezření – 30 *zvěhlasní* věhlasní – 32 *menší* omezují; *lidná* lidnatá

37 *kakž koli* ačkoliv – *Nabochodonozorovi*: zemřel 562 př. n. l.; jeho sen srov. Dan. 4. kap. – 39 *byl jest známek* byl znamením; *marnost* marné úsilí – 40 *zveličena* vyzdvížena, oslavena

42 *nehodní* nevhodní, nepřiměřený – 48 *kvěcie* kvetoucí – 53 *by klála* kdyby se účastnila klání, boje – 55 *ku pořádu* k způsobu života

57 *se opietí* opakuje se – 59 *brzčeje* spíše – 59-61: Gen. 41, 32; *druhé* podruhé; *k též věci slušeje sen* k téže věci se vztahující sen; *pevnosti* jistoty

MARTIN Z LENČICE PRANOSTIKA PRO OLDŘICHA Z ROŽMBERKA

Okolo poloviny 15. století u nás zřejmě stoupal zájem o astrologické předpovědi. Astrologická předpověď pro kalendářní rok se stala literárním útvarem, který byl v pozdější době velmi hojný, u nás stejně jako v zahraničí. Tyto předpovědi byly psány nejprve latinsky, později v národních jazycích: česky vycházely již od přelomu 15. a 16. století. Po rozšíření knihtisku se totiž vydávaly tiskem a spojovaly se s kalendáři. Pražská universita, aby mohla vyhovět poptávce, ustanovila někdy kolem poloviny 15. století, že jeden z jejích profesorů bude mít za úkol vypracovat pro každý rok astrologickou předpověď. Takový profesor se nazýval „astronomus publicus“; pokud víme, jako první zastával tuto funkci Martin z Lenčice.

Martin z Lenčice byl polského původu, narodil se někdy v prvních letech 15. století, na pražské universitě byl od r. 1427, od r. 1444 byl profesorem. Zemřel asi v letech 1462-64. Zachovalo se několik jeho latinských spisů. Jedním z nich je *astrologická předpověď na rok 1455*, určená pro Oldřicha z Rožmberka. Je to příklad nejnaivnějších, ale sugestivních předpovědí, nevědeckých už v době, kdy vznikly,